

Lekce chodí v balíčcích z USA

INSPIRACE Americký program pro talentované středoškolačky letos testuje sedmáct gymnázií

LENKA MARTINKOVÁ

Několikasetstránková kniha, laboratorní kit, čili krabice s pomůckami pro vlastní pokusy, internetový přístup k online lekcím.

I takový obsah může mít netrpělivě očekávaná zásilka z amerického Centra pro talentovanou mládež (CTY) při Johns Hopkins University v americkém státě Maryland. V loňském školním roce jich do České republiky přišlo 60, letos už 146.

„Jedna lekce zahrnuje výklad a vysvětlení látky lektorem, k tomu je ukázkové video, následuje homework, čili domácí práce pro zopakování, dvě vlastní laboratorní práce, buď ve virtuální laboratoři, což je stránka, kde vám program spočítá výsledek a vy na pokus musíte zpracovat protokol, nebo děláte vlastní pokusy, vyvozujete logické poznatky a zpracováváte výsledky,“ popisuje gymnazistka Líba, jak internetové studium vypadá.

Systém je velmi propracovaný. Líba spouští na ukázkou jednu lekci. Vlevo na obrazovce vysvětluje lektor téma, v pravé části jsou zvětšené objekty, o nichž mluví. Levý dolní roh potom slouží pro key ideas, hlavní poznatky, které se student dozví. „Na všechna videa jsou transkripty, takže kdo úplně nerozumí, může si výklad i přečíst. A taky jsou k dispozici zápisky ke stažení,“ vysvětluje studentka, která si vybrala studium biologie.

Kromě online přednášek, samostudia, laboratorních experimentů a pravidelných testů musí student absolvovat i závěrečnou zkoušku a v případě ročních kurzů se nabízí i dobrovolný AP test, který skládají všichni přihlášení z celého světa ve stejný den. Kdo se zařadí mezi nejlepší, získává určité výhody, třeba při výběru uchazečů do letního vědeckého tábora – summer camps.

Program pro talentované středoškolačky se u nás snaží prosadit American Fund for Czech and Slovak Leadership Studies (organizace založená již v roce 1948 americkými krajany), Národní vzdělávací fond a samozřejmě centrála amerického CTY. A také gymnázia, kterých se letos do programu zapojilo sedmáct.

Ve škole probráno za čtyři roky, online za rok

Studium je v angličtině a nepatří k těm nejjednodušším. Například biologie probraná v CTY online za jeden rok odpovídá rozsahu celého středoškolského učiva u nás. Je zřejmé, že tohle studium není pro každého. A o to právě jde.

„Neustále hledáme způsoby, jak nadané studenty zaujmout a motivovat. Samozřejmě že podpora talentů existuje i u nás, je ale nahodilá a chaotická. Kurzy CTY jsou nastavené právě tak, aby zaujaly a motivovaly,“ vysvětloval ředitel praž-

Z USA dorazilo učení. Pro nadané studenty je přichystaná sada online lekcí i laboratorních pokusů.

FOTO MAFRA - TOMÁŠ KRIST

ského Gymnázia Jana Keplera Jiří Růžička na nedávném setkání u příležitosti ukončení pilotní fáze v Česku.

Když se škole před dvěma lety naskytlá příležitost zúčastnit se tohoto projektu, neváhali a oslovili s nabídkou další gymnázia. Nakonec se do prvního ročníku pilotní fáze přihlásila jen tři, kromě Keplerova ještě Nad Alejí a PORG.

I když mají studenti možnost komunikovat přímo s americkými lektory, ve snaze studium jim usnadnit vytvořila gymnázia systém jistých odborných garantů či průvodců jednotlivých předmětů. Podpora šla ještě dál poté, co čeští učitelé se studenty absolvovali první rok pilotního studia a dostali možnost zapojit se do programu CTY online jako plnohodnotní lektori.

Ředitel Gymnázia Nad Alejí Jiří Benda k tomu říká: „Když naši pedagogové prostudovali učebnici z biologie, zjistili, že během jednoho roku zvládnou studenty totéž, co se u nás učí od kvinty do oktávy.“

Rozhodli se proto, že absolventům kurzů CTY poskytnou jistou úlevu. „Systém individuálních studijních plánů, který naše škola má, nám umožňuje osvobodit úspěšné absolventy CTY biologie od tohoto předmětu v dalších ročnících,“ vysvětluje Benda.

Nutno ovšem dodat, že úspěšní studenti zatím možnost takového generálního pardonu nevyužili, třeba i proto, aby neztratili kontakt s předmětem. V systému CTY totiž žádné další navazující studium biologie není, takže když si dejme

tomu student druhého ročníku složí zkoušku, na dva roky by byl od biologie odštěpen. To ale není smyslem kurzů ani studia, program CTY online má pomoci zvláště nadaným studentům prohloubit jejich znalosti v oblíbeném oboru.

Na začátku šok

Na začátku to bylo mnohem náročnější, než čekali. Na tom se studenti, kteří se představení projektu zúčastnili, shodují bezvýhradně. Studium se ukázalo jako časově velmi náročné, věnovali mu čtyři, šest, někdy i dvanáct hodin týdně. Navíc museli přijít na to, jak si učivo sami rozvrhnou, sami se donutit studovat, psát práce, absolvovat zkoušky.

Propagátoři CTY v České republice se shodují, že právě tento moment je na vzdělávání jeden z nejcennějších. Nutí mladé talentované lidi převzít vlastní odpovědnost za své nadání a nečekat, kdo si jim všimne.

Elišce se loňská biologie líbila tak, že se letos přihlásila znovu a studuje chemii. Je to prý jednodušší. Za první už má jistou zkušenost, za druhé už zná část anglického názvosloví. Líba na biologii oceňuje především její komplexnost. „Středoškolská olympiáda je u nás zaměřená většinou na zoologii nebo botaniku, ale já mám ráda molekuly,“ říká.

Fyzik Tomáš vysvětluje, že v kurzu šlo především o to, přemýšlet nad věcmi, jak fungují. „Já třeba luštím Fykos, ale tohle bylo něco úplně jiného, byl to úplně nový způ-

sob, jak o věcech přemýšlet a uvažovat. Prostě nešlo o to, naučit se vzoreček, ale vhodné ho umět použít, uvědomovat si souvislosti,“ vysvětluje student, který závěrečnou zkoušku AP složil s jedním z nejlepších výsledků.

Kromě celoročního studia nabízí CTY i krátkodobější kurzy. Třeba tříměsíční kurz soutěžní matematiky. Nebo jazykový kurz, kterého se účastnil Jaroslav. Za půl roku napsal deset esejí, každou o rozsahu pět set slov. Konzultantem prací byla americká žurnalistka. „Vždycky mi napsala, co je na práci hezké a co se moc nepovedlo, a na závěr shrnula, co očekává, že v příští práci zlepším,“ ukazuje protokol z jednoho ze svých prvních esejí.

Po téměř roce a půl zkušeností s projektem jsou si ředitelé Keplerova gymnázia i Gymnázia Nad Alejí jisti, že pokud nějaká škola do projektu vstoupí, je velmi důležité, aby jej včlenila do svého chodu.

Proto nad Alejí nabízejí ony generální pardony, Keplerovo gymnázium zase zařadilo CTY do nabídky povinně volitelných předmětů. „V každé třídě máme 32 studentů. Potřebujeme nějaký nástroj, co těm opravdu talentovaným nabídnout,“ chválí projekt Jiří Růžička.

Čeští studenti nic neplatí

I když studium na CTY si studenti ve světě běžně platí, v České republice měli dosud gymnazisté možnost absolvovat kurzy zdarma. Stipendia pro většinu studentů zajistil American Fund for Czech and Slovak Leadership Studies.

Běžná cena ročního kurzu je 1200 dolarů. Prostřednictvím amerického fondu měli studenti stipendium zvýhodněné na 500 USD. A právě ty platil fond. To je také jeden z důvodů, proč se na univerzitu čeští gymnazisté hlásili právě prostřednictvím této organizace.

„V současné době usilujeme o založení centra nejen pro naši a Slovenskou republiku, ale pro celou střední Evropu,“ říká Jeanne Bočková, která na založení centra spolupracuje.

Kromě studentů je program přínosný také pro učitele, kteří vedou kurzy – i oni získávají přístup k informacím, učebním pomůckám, technikám a odlišnému způsobu vedení výuky.

Podpora talentů

■ CTY je zkratka **Centra pro talentované/nadané děti a studenty**. Bylo založeno v roce 1979 jako nezisková organizace při Johns Hopkins University se sídlem v Baltimoru, Maryland, USA.

■ Studijní programy jsou svou náročností navrženy pro studenty, kteří podle nadání, studijních výsledků a předpokladů patří mezi **top 3 %**.

■ Centrum působí ve třídavaceti univerzitních kampusech USA. K tomu navíc **uzavírá partnerství** i ve vybraných zemích mimo USA. Partnery CTY jsou univerzity, ministerstva a nadace.

Matematika nekouše, ale umí stresovat

Dokončení ze strany 17

„Myslím, že prostřednictvím příběhů, okolností, za jakých bylo to či ono objeveno, bych byla chemii asi přišla na chuť. Bohužel ve škole jsme se učili jen vzorce, které mi vůbec nic neřikaly, takže jsem chemii takřka nepolíbená, ba co víc, jediné, co si z těch hodin pamatuju, je stres a z něho plynoucí odpor k tomu předmětu.“ říká čtyřicetiletá Marcela, kterou stejně a možná ještě víc traumatizovala deskriptivní geometrie. Představa, že by se chuť k těmto disciplínám dala povzbudit třeba posílením jejich hodinové dotace, jí připadá legrační.

Dívaldo fyziky a jiné nápady

Co tedy dělat pro to, aby se žáci začali víc kamarádit s matematikou, fyzikou, chemií, aby se zajímali o obory, jako je třeba elektrotechnika nebo stroje?

Jiří Vojtěch v tom má jasno: „Musí dostat šanci si tu techniku osahat. Zjistit, co je na ní zajímavé.“

Škola je podle něj příliš teoretická záležitost, a to i v předmětech, jako je fyzika, kde by byla možnost vycházet víc ze života. Poté co zanikly malé dílny, existuje také jen malá možnost nahlédnout do praxe. Děti vidí, co dělá kuchař, číšník, prodáváč, lékař, ale netuší, co by mohl dělat třeba mechanik. I proto pořídil Národní ústav pro vzdělávání v rámci projektu Infoabsolvent.cz přes čtyřicet krátkých ukázek technických profesí.

Objevují se ale i soukromé iniciativy jako webové stránky, které nabízejí školám nápady, sbírky experimentů a i vybavení pro zajímavé hodiny (třeba Vernier.cz), kroužky pro základní školy, kde si děti mohou samy vyzkoušet, jak funguje třeba telefon, píst, nebo dokonce motor (Věda nás baví), či brněnské Úžasné divadlo fyziky.

Jen žádná plošná opatření

Jednoduchý způsob, jak přesvědčit více mladých lidí, že technika je zajímavá a matematika nekouše, ovšem neexistuje. Jedna věc je ale zřejmá: žádné opatření není vhodné pro plošné zavádění. To by si měli všichni, kdo dostanou za úkol Návrh nových opatření na podporu odborného vzdělávání (na které je vyčleněna nemalá částka peněz) konkretizovat a uvádět v život.

Výše zmíněný Oldřich Botlík to mimochodem vyjádřil už před časem v souvislosti se sexuální výchovou docela vtipně, když řekl: „Zavedení povinné četby odvedlo děti od čtení krásné literatury, vysoký počet hodin matematiky jim znechutil počítání. Sexuální výchova ve škole proto ohrožuje samu budoucnost českého národa.“

Poučný pohled do Maďarska

ŠKOLA
Radky
Kvačková

Nejen u nás, ale i v Maďarsku se chystá reforma vysokého školství. Kdo se o ní chce dozvědět víc, může se podívat na internetový vsmonitor.wordpress.com. Za zmínku stojí, že při řízení vysoké školy se má oddělit management financí, který má mít na starost pracovník řízený přímo vládou, zatímco řízení ostatních akademických záležitostí zůstane v pravomoci rektora.

V Maďarsku platí vysokoškolská školné, jehož výši určuje škola, stát však poskytuje asi třetím čtvrtinám studentů prostřednictvím školy stipendium. To může kompenzovat školné v plné výši nebo aspoň z polovičky, podle studijních výsledků.

Školné se má platit dál, dokonce

spíš větší, počet míst, na které vláda poskytne stipendia, se však má omezit jen na ty nejlepší tak, že by je nakonec získalo jen asi dvacet procent vysokoškoláků.

Připomeňme, že o školném, ale i o způsobu řízení vysokých škol se dlouhodobě diskutuje i u nás, avšak s mnoha výhradami akademiků. Ostatně i na budapeštských univerzitách se konaly v prosinci protesty. Ty poukazovaly hlavně na fakt, že vládnoucí strana Fidesz organizovala v roce 2008 takzvané sociální referendum proti školnému, které dva roky předtím zavedl socialisté. Teď, když je u moci, školné zvyšuje.

Mezi zprávami o prezidentské kampani, stoupajících a klesajících preferencích, korupci a amnestii přinesla Česká tisková kancelář minulý týden také zprávu o tom, že v základní škole v Lanškrouně budou učit hudební a výtvarnou výchovu v angličtině. Někomu by se něco ta-

kového mohlo zdát málo důležité, ale to by se mýlil. Možnost spojit výuku jazyka s dalším předmětem, aby se žáci učili cizí řeč stejně přirozeným způsobem jako svou mateřštinu, tu existuje už léta a v cizíně se používá. U nás jde ale pořád ještě o výjimek hodnou záležitost do hlavních zpráv dne. Ať žije Lanškroun!

Nebaví vás učit se anglicky z učebnic a cvičných sešitů? Zkuste www.newsinlevels.com, kde si můžete číst různé aktuální zprávy servírované ve třech úrovních obtížnosti. Za mezinárodním projektem stojí skupina českých tvůrců. Na nápad prý přišel učitel angličtiny, který si byl vědom, že jeho studenti chtějí číst a poslouchat zprávy v angličtině, ale CNN či BBC jsou pro mnohé z nich příliš obtížné. A napadlo ho, že to nejspíš nebude problém jen českých studentů. Momentálně hlásí stránky deset tisíc návštěvníků denně.

inzerce

MASARYKOVA UNIVERZITA
EKONOMICKO-SPRÁVNÍ FAKULTA

Atraktivní studijní obory

Pracovní stáže v rámci studia

Intenzivní mezinárodní spolupráce

Bohatá nabídka sportovních aktivit a kulturních akcí

Moderní prostředí s multimediální knihovnou

Den otevřených dveří 28. 1. 2013

www.econ.muni.cz